

DÉLKELET-EURÓPA ALAPÍTVÁNY ÉS KUTATÓKÖZPONT – Budapest
INTERNATIONAL RELATIONS QUARTERLY és a

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM Bölcsészettudományi Kara

Tisztelettel meghívja:

Korlátozott racionalitás

(Filozófia és etika)

Tudományos tanácskozás

2016. április 27-én (szerdán) 17.⁰⁰

Helyszín:

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM

Bölcsészettudományi Kar

Díszterem

(1088 Budapest, Reviczky u 4.)

Nyitó gondolatok
Köszöntő

Surányi Csaba, a Délkelet-Európa Kutatóközpont vezetője
Horváth Orsolya, Károli Gáspár Református Egyetem

Herczegh Máté
Millei Emma
Szabó Ferenc

Elme – agy – világ
Etika a közigazgatásban. Az egyet nem értés morális lehetőségei
Ember, egyszerűsíts!'' Egy organikus Thoreau-kritika felé

Opponensek

Horváth Orsolya teológus-filozófus (Károli Gáspár Református Egyetem)
Lamár Erzsébet filozófus
Török Csaba teológus (Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

Moderátor

Kovács Eszter (TE)

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

RSVP: conference@southeast-europe.org

A konferencia honlapja: <http://www.southeast-europe.org>

KORLÁTOZOTT RACIONALITÁS

– Filozófia és etika –

2016. április 27. 17.⁰⁰

KRE BTK
Díszterem

Herczegh Máté, *SZTE BTK (Málnási Bartók György Filozófia Doktori Iskola)* Elme – agy – világ (Mind – Brain – World)

Mennyire ismerjük saját elménket? „Hol” található az elme? Vajon az elme véget ér ott, ahol az agy? Vagy az elme „kiterjedhet” a környezetébe, netán a környezet „behatolhat” az elmébe?

Előadásomban különböző kísérleti eredmények felhasználásával arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy a klasszikus értelemben vett „extramentális” világ (mind fizikai, mind kulturális értelemben) milyen komoly szerepet játszik a kognícióban. A külvilág és elme közti szoros kölcsönhatás lehetővé (sőt: szükségessé) tesz egy olyan fogalmi és kutatási keretet, amely a kogníciót nem izoláltan, egyfajta szolipszizmusban vizsgálja, hanem olyan *folyamatként*, mely értelmezhetetlen környezete nélkül.

A. Clark és D. Chalmers 1998-as vitaindító, *The Extended Mind (A kiterjedt elme)* című szövege tartalmaz egy gondolatkísérletet, melyben egy alapvetően mentálisnak tartott állapot (egy diszpozicionális hit) a fizikai világban (egy noteszban) realizálódik. A szerzők megadják a kritériumokat, melyek mentén a külvilág egy része egy *mentális folyamat részeként* tételveződhet. E kritériumokat használom fel kiindulási pontként ahhoz, hogy egy új elmefogalom körvonalazásának irányában tegyek meg lépéseket, végül eljutunk a kérdéshez, hogy a kultúra termékei mennyire képezhetik részét az individuális elmének.

Kulcsszavak: kogníció, elme, külvilág, kultúra, kiterjedt elme

*

Millei Emma Annemasse, *Franciaország (KJF)*

Etika a közigazgatásban - Az egyet nem értés morális lehetőségei (Ethics in the Civil Service)

A társadalmi gyakorlatban az egyéni és csoportérdekek érvényesítése a jogi szabályozáson keresztül történik. Ezen túl van egy morális értékrend is, azonban – a joggal ellentétben – ennek nincs szankcionáló ereje. A jog feladata ideális esetben az lenne, hogy ha a társadalmi változás megköveteli, „új ruhát

adjon az erkölcsnek”, módosítsa alkalmazásának feltételeit, azonban soha ne álljon vele ellentétben. Ezen felül a jog inkább az elvi szintű belátás, míg az erkölcs a gyakorlati kivitelezés.

A felelősségre vonás oldaláról közelítve a jogi normáknak teljesen kidolgozott eszköztára van, mind az erkölcsi, mind pedig a politikai normákkal ellentétben. A jogi áthágásokat megelőzendő intézményrendszer kiépített, büntetőszervek, bíróságok működnek, míg az erkölcsi és/vagy politikai felelősségre vonás nem minden esetben szorgalmazandó jogi úton.

Előadásomban a jog és az erkölcs szerepét vizsgálom a közszelemlatban. Vizsgálatom tárgyát képezik az állampolgárok/közalkalmazottak számára rendelkezésre álló jogorvoslati és/vagy etikai lehetőségek, felvázolom az alapvető különbségeket az egyéni értékrend és a társadalom szolgálataba állított egyén közösségi felelősségvállalásához kötött értékek között. Próbálok választ találni arra a kérdésre, hogy félre kell-e tennie a közalkalmazottnak egyéni értékeit, ha a közszolgálat úgy kívánja, illetve reális elvárás-e ez. Létezik-e morális tiltakozás, és ha igen, milyen jogi szabályozással lehetne a gyakorlatban lehetővé tenni? Mik a feltételei? Feladhatók-e bizonyos elveink, ha az érdeklő úgy kívánja?

Kulcsszavak: egyéni értékek, társadalmi felelősség, etika, riadófűjás, kiszivárogtatás, etikai kódex

KORLÁTOZOTT RACIONALITÁS

– Filozófia és etika –

2016. április 27. 17.⁰⁰

KRE BTK

Díszterem

Szabó Ferenc, SZTE BTK (Málnási Bartók György Filozófia Doktori Iskola)

„Ember, egyszerűsíts!” Egy organikus Thoreau-kritika felé
„Simplify, simplify!” Towards an organic criticism of Thoreau

Henry David Thoreau-t (1817-1862) ma természet- (Walden) és politikafilozófusként (A polgári engedetlenség iránti kötelességről) ismerjük. Az őt illető kritika egyik régi nehézsége a kettő közelítése egymáshoz – és buktatója, ha ez nem történik meg.

Példa erre Hannah Arendt, aki a polgári engedetlenségről írt esszéjében Thoreau-t a magán lelkiismeretbe utalja, mint olyat, aki nem élte meg tanítását, mert engedetlenségében radikális individualista, ennyiben erőtlén és hamis volt. Thoreau-t organikusán olvasva azonban kivédhető ez a támadás. Organikusságon itt egyben látást értek, természet- és társadalomfilozófia egymáshoz közelítését azon az alapon, hogy Thoreau gondolkodásának középpontjában az öntökéletesítés, önfelülmúlás elve áll – és ez szólal meg minden művében.

Thoreau e kritikájának lényege, hogy a természetbőlcselő nem remete, ahogy a társadalomkritikus sem olcsó pojáca, hanem a kettő állandó párbeszédben áll egymással. Az élete problémáira megoldást kereső egyén a természetet vizsgálva meglátja annak működését: azt, hogy a természeti lakók nem szólnak egymás ügyeibe, hanem mindenki magáért van, mégis rendszert alkotnak, mert kiegészítik egymást.

Ez a harmónia az a közelebből sosem meghatározott magasabb elv, ami kibontható Thoreau filozófiájából – és ennek társadalmi szintű alkalmazása, amikor az immár elv-cselekvő individuum visszatér mesterséges környezetébe és ott fejetlenséget talál, elv-nélküliséget, olcsó önfeladást. Társai elé kiállva ad hát nekik példát elv-cselekvésből. Ez az organikus momentum.

Kulcsszavak: Henry David Thoreau, organikus kritika, önbeteljesítés, önfelülmúlás, Hannah Arendt

*

RSVP:conference@southeast-europe.org

<http://www.southeast-europe.org>

<https://www.facebook.com/pages/Southeast-Europe/233029570101571>

SOUTH EAST EUROPEAN FOUNDATION AND RESEARCH CENTER

design: Törő Viktória

© DKE 2016.